

Rjetturinn verður nú að vera stefnanda samdóma um það, að í því að stefndur G. Jóhannsson fjekk samþykkjanda til ráðstöfunar víxilinn með orðunum: „Víxillinn greiðist . . .“, án þess að ákveða sjálfur greiðslustaðinn, felist nægilegt umboð frá honum til handa samþykkjanda til að ákveða greiðslustaðinn, svo að stefndur geti eigi eftir á komið fram með þá mótbáru gegn stefnanda, sem eignaðist víxilinn síðar, að víxillinn hafi átt að greiðast á öðrum stað, en hann tilgreindi. Sömuleiðis verður rjetturinn að fallast á, að vistun víxilsins á Laugavegi nr. 49 sje nægilega skýr, og víxillinn því rjettilega afsagður þar. Sýkunararkrafa stefnds G. Jóhannssonar verður því ekki tekin til greina, heldur verður að taka kröfur stefnanda að öllu leyti til greina með því að málskostnaðarreikningur hans er í samræmi við lágmarksgjaldskrá málaflutningsmannafjelagsins.

Föstudaginn 20. okt. 1922.

Nr. 11/1922.

Íslandsbanki

(L. Fjeldsted)

gegn

Jóni Dúasyni

og

gagnsök

(P. Magnússon)

Um skaðabætur út af synjun bankans um innlausn seðla hans í gulli.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 26. maí 1921: Stjórn h/fj. Íslandsbanki, Reyjavík, greiði stefnanda Jóni Dúasyni skaðabætur eftir mati dómkvaddra, óvilhallra og skynbærra manna, þó eigi yfir 6250 kr. Málskostnaður fellur niður. — Dóminn ber að fullnægja áður 15 dagar eru liðnir frá löglegri birtingu hans og upphæðar skaðabótanna, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstarjettar.

Máli þessu hefir verið skotið til hæstarjettar af hálfu Íslandsbanka með stefnu dags. 28. febrúar þ. á, að fengnu uppreistarleyfi dags. 8. s. m., og krefst bankinn algerðrar sýknunar af kröfum stefnda, svo og málskostnaðar fyrir undirrjetti og hæstarjetti. Stefndi hefir frá sinni hálfu gagnáfrýjað málinu með stefnu útgefinni 31. maí þ. á., sömuleiðis að fengnu uppreistarleyfi dags. 22. s. m. Hefir hann hjer fyrir rjettinum fært aðalkröfu sína niður í 24612 kr. 3 a., en til vara krefst hann að bankinn verði dæmdur til að greiða honum 11744 kr. 65 a. og til þrautavara hefir hann krafist staðfestingar á hinum áfrýjaða dómi, þó þannig, að hámarksákvæði skaðabótanna verði felt burtu úr dómnum. Loks krefst hann málskostnaðar fyrir báðum rjettum.

Gagnáfrýjandi hefir lagt fram í hæstarjetti nokkur ný skjöl, en skjöl þessi geta ekki leitt til annarar niðurstöðu en þeirrar, er komist hefir verið að í hinum áfrýjaða dómi, og ber því samkvæmt ástæðum þeim, sem fram eru teknar í dómnum, að staðfesta hann.

Eftir þessum úrslitum þykir rjett að málskostnaður í hæstarjetti í aðalsök og gagnsök falli niður.

Því dæmist rjett vera:

Hinum áfrýjaða bæjarþingsdómi skal óraskað. Málskostnaður í hæstarjetti í aðalsök og gagnsök fellur niður.

Dómi þessum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Cand. polit. Jón Dúason hefir, að undangenginni árangurslausri sáttatilaun höfðað mál þetta fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, útgefinni 2. mars f. á., gegn stjórn h./f. Íslandsbanka í Reykjavík, og krafist þess, að bankinn verði dæmdur til að greiða sjer kr. 43,624,80 í skaðabætur með 5% ársvöxtum frá sáttakæruðegi til borgunardags, og málskostnað að skaðlausu.

Stefndur hefir aftur á móti krafist þess, að hann verði algerlega sýknaður í málinu og að málskostnaður verði dæmdur honum eftir rjettarins mati, svo og að stefnandi verði dæmdur í sekt fyrir óþarfa þættu, en hina síðastnefndu kröfu þykir ekki ástæða til að taka til greina.

Eftir þeim upplýsingum, sem fyrir liggja, er málið þannig vaxið, að hinn 12. des. 1919 sendi stefnandi mann í bankann með 25,000 kr. í seðlum hans til þess að fá þeim skift fyrir gull, en bankinn færðist undan að láta gullið og næsta dag sendi stefnandi enn með 24,000 kr. í seðlum og bað bankann skifta á þeim og gulli, en fjekk afsvar. Bankinn er samkvæmt lögum nr. 66, 10. nóv. 1905 skyldur til að leysa seðla sína inn með gulli og telur því stefnandi að bankinn hafi með þessu atferli gert sjer skaða, er hann sje skyldur að bæta. Skaðabótakröfu sína miðar stefnandi við dollar-gengi, hið hæsta, sem hjer hefir orðið frá 12. des. 1919 til 11. mars 1920, sem hann tjáir vera 7 kr. og 5 au. og er því ekki mótmælt af stefndum. Og með því að ganga út frá að hann hefði getað fengið hjer um bil 13,140 dollara fyrir nefndar 49,000 kr., og þannig grætt 3 kr. 32 au. á hverjum dollar, miðað við venjulegt geogi hans gagnvart krónunni, fær stefnandi út hina nefndu skaðabótafjárhæð.

Stefndur hefir ekki mótmælt innlausnarskyldu sinni á seðlunum, en heldur því fram, að lögleg krafa um skifti á gulli og seðlum hafi eigi verið gjörð, og auk þess hefir hann haldið því fram, að gull bankans hafi verið innsiglað af ríkisstjórninni, svo að hann hafi ekki getað látið neitt af því af hendi. Þessi síðasta varnarástæða er þó eigi nægilega sönnuð og auk þess of seint fram komin í málinu. Og rjetturinn verður enn fremur að líta svo á, eftir því sem fram er komið í málinu, að krafan um innlausn seðlanna hafi verið löglega fram sett bæði hinn 12. og 13. des. 1919.

Með vitnaleiðslu í málinu er það upplýst, að seðlar þeir, er stefnandi beiddist innlausnar á með gulli síðari daginn voru hinir

sömu og hann hafði beiðst innlausnar á daginn áður, að því undanskildu að síðari daginn var framvísað 1000 kr. minna af sæðlunum, en af því leiðir að stefnandi getur alls engar bætur fengið fyrir synjun um gullinnlausn þeirra 24 000 kr., er hann sendi í bankann seinni daginn, auk þess sem einmitt þann dag komu í gildi lög, er leystu bankann frá skyldu til að innleysa sæðla sína með gulli, og virðist verða að telja gildi þeirra laga frá byrjun þess dags.

Um þær 25,000 kr., sem innlausnar var beiðst á hinn 12. des. 1919, verður aftur á móti að álíta, að bankinn hafi verið skyldur til að láta gull fyrir þær, og á þá stefnandi rjett til bóta fyrir þann skaða, sem hann kann að hafa haft af að því var synjað. Hins vegar verður skaði þessi ekki metinn eftir gengi dollara hjer á landi, því að hinn 15. des. 1919 var bannaður útfotningur á gulli úr landinu, og alls engar líkur á að stefnandi hefði á þessum skamma tíma komið gullinu úr landi, þegar á það er litið, að stefnandi hafði fyrir 12. des. 1919 fengið skift í gull í bankanum 12,000 kr. í sæðlum, sem hann seldi síðar að einhverju leyti hjer innanlands, en sendi ekkert af til útlanda. Og í málinu eru alls engar líkur færðar að því, að stefnandi mundi hafa undið bráðari bug að útlutningi þess gulls, sem hann hefði fengið hinn 12. des. 1919, ef beiðni hans hefði verið tekin til greina, en þess gulls, sem hann hafði áður fengið. Skaðabæturnar verða því að miðast við sölu gullsins hjer á landi. Í þessu efni er það upplýst í málinu, að stefnandi hefir selt hjer innanlands nokkuð af þeim 12,000 kr. í gulli, er hann hafði fengið hjá bankanum fyrir 12. des. 1919, með 25 % hagnaði, og eftir að það var upplýst í málinu, hefir stefnandi til vara krafist þess, að sjer verði dæmdar 12,500 kr. í skaðabætur, sem er 25 % af 50,000 kr., en virðist hafa átt að vera 25 % af 49,000 kr. eða kr. 12250,00 og til þrautavara, að sjer verði dæmdar 25 % af 24,000 kr. eða 6,000 kr. í skaðabætur, en hefði átt að vera 25 % af 25,000 kr. eða kr. 6250,00. Að öðru leyti liggja alls engar upplýsingar í málinu fyrir rjettinum um hversu mikill markaður sje fyrir gull hjer á landi, þegar ekki má flytja það úr landi og þegar eigi er tilætluin að setja það í umferð sem peninga, eigi heldur neitt ábyggilegt um verðið, þegar svo mikið var um að ræða, sem hjer. Verður ekki eingöngu á því bygt, þótt nokkur hluti hinna umræddu 12,000 kr. væri seldur með nefndum hagnaði, þar sem ekkert er upplýst um, hvers vegna ekki var meira selt af þessu

gulli með því verði. Aðalmarkaðurinn virðist undir þeim kringumstæðum, sem hjer liggja fyrir, hljóta að vera til smíða, en markaðurinn hjá gullsmiðum hjer virðist hljóta að vera mjög þröngur, og mundi stefnandi sennilega hafa orðið að geyma gullið hjer allengi, ef til þessa eins skyldi notað, og hefði þetta valdið vaxtamissi og ef til vill sölukostnaði. En eins og þegar er tekið fram, liggja alls engar upplýsingar fyrir rjettinum í þessum efnum, og treystist hann því eigi til að ákveða bæturnar, en verður að láta ákvörðun þeirra koma undir mat dómkvaddra, óvilhallra, þar um skynbærra manna, þó þannig, að þær fari eigi fram úr 6?50 kr.

Eftir þessum úrslitum þykir málskostnaður eiga að falla niður.

Í tilefni af, að dregist hefir viku lengur en lögmætt er að kveða upp dóm þennan, er þess getið, að ástæðan til þess er annriki dómarans, enda hefir hann síðan mál þetta var tekið undir dóm, kveðið upp 50 aðra dóma, auk annara starfa.

Mánudaginn 30. okt. 1922.

Nr. 37/1922.

Stjórn Landsbankans

gegn

Guðm. Kr. Guðmundssyni.

Dómur hæstarjettar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, stjórn Landsbankans, sem ekki mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hún af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarjetti.